

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

„Home rule“.

Ez a két röpke szó, amely időnként bejárja az egész művelt világ sajtóit, egy rendkívül elkésredett küzdelmet idézett elő egész Angliában, ami már évtizedek óta folyik s egymásután buktatta meg a legnevesebb kormányférfiakat. Voltaképen „hazai kormányzatot” jelent e két szó; Irország önkormányzatát. Most ugyanis az anya kormány intézi az ir nemzet ügyeit Londonban. A politikai szabadság mai korszakában olyan természetes kívánsága ez az ireknek, hogy szinte érthetetlennek tartjuk, miért nem adják azt meg a különben liberális gondolkozású angolok nekik. Hiszen a tekintélyes számú tömör nemzetet képező irek e hazai kormányzattól várnának minden jót, a mai nyomoruságos állapotok helyébe. Még érthetlenebbnek tűnik fel a dolog, ha tudjuk, hogy az angol kormány nem is idegenkedik Irhonnak önkormányzati jogot adni, sőt sok kormány azért bukott el, mert ezt nagyon is akarta. Pár évtized óta mindeniknek a programjában ott van a Home rule. Ami ezt az egész ügyet fonákká, különössé s nehezen megoldhatóvá teszi az, hogy az irek nem akarják a Home rule-t; illetve csak ezek egyrésze: a négy északkeleti vármegyéje Ulsternek. Míg ugyanis Irhon többi része óhajtja, követeli az önkormányzatot, addig Ulster a legelszántabban ellenzi. Annyira, hogy miként legvehemensebb vezérük *Bonar Law* nem régen egy népes meetingen kifejezte: „ha a „Home rule” meg lesz, mi Ulster lakosai igazoltnak és indokoltak fogjuk tekinteni azt a lépésünket, hogy a világ leghatalmasabb protestáns nemzetéhez, a németekhez forduljunk segítségért. Jöjjenek ide és segítsenek nekünk megtörni Róma hatalmát s megőrizni polgári és vallásos jogainkat!” (Times.)

E kijelentés kissé túlzott ugyan; csupán az ekstrémisták mondhatnak effélet, de a helyzetet élenken jellemzi. Egyben az ellenkezés okára is fényt vet. Ulster lakossága nevezetesen a legintelligensebb része Irország lakóinak; a legnagyobb vállalatok, a tőkepénzek, a hivatalok túlnyomó része az ő kezükben van s emellett protestáns vallásúak; ezért aztán visszaborzadnak egy olyan ir parlamenttől, amelynek többsége okvetlenül kevesebb intelligenciájú, szegényebb anyagi viszonyok közt élő s róm. kath. vallású emberekből állana; okvetlenül, mert az irek túlnyomó része ilyenekből áll. Egy ilyen hivatlan, talán egyenesen rosszindulatú többségre írtóznak az

Ulster protestánsai vagyonukat, boldogulásukat, hitüket rábízni; főleg ez utóbbit, mert tartanak Róma befolyásától, esetleges uralmától. Ezek a körülmények teszik a *Home rule*-t Anglia politikai kérdéseinek legkeményebb diójává. Kétségbeejtő dilemmába kerül minden kormány, amely ebbe a darázsészekbe bele akar nyúlani. Az irekre nézve létkérdés az önkormányzat; ez vitán felül álló igazság; viszont Ulster lakói is életkérdésnek tartják a Home rule ellentétét, t. i. az anya kormány uralmát Irhonban, mivel annak túlnyomó része protestáns. Több ízben tárgyalta már az angol parlament ezt a kérdést, de a Lordok házában (a felső ház) mindig megakadt. Legutóbb 1913 legelején volt róla szó, amikor az alsó ház 110 szótöbbséggel elfogadta, a felső ház azonban 257 szótöbbséggel elvetette. Az ügy állapota tehát szinte ugyanaz maradt, ami volt 1893-ban, amikor szintén elvetette a felső ház de akkor 378 szótöbbséggel. Valamicskét tehát mégis javult azóta a Home rule sorsa. De javult a közvélemény iránta tanúsított magatartása is. Jól lehet ugyanis, hogy elkeseredett az *unionisták* (Ulster lakói) harca írásban és szóban a Home rule ellen, de mégis egyre több annak a védelmezője; az úgynevezett *nacionalisták* száma.

Megpróbálták az *unionisták* és *nacionalisták* kívánságát valahogyan összeegyeztetni. Még a múlt évben (1912) egyik *unionista* vezér *Sir E. Carson* azt indítványozta, hogy adassék meg a Home rule Irhonnak, de Ulster vételessék ki-alóla. Ez az expediens azonban nem lenne igazságos. Ezt Carson maga is belátta. Ómaga árulásnak mondotta a nem Ulsterben lakó *unionistákkal* szemben. Olyanféle megoldás is volt ajánlva (*Brittisch Weckly*), hogy Ulster képviselői az ir parlamentben *véto* jogot kapjanak minden őket közelről érdeklő ügyekben. A *Manchester Garpdian* edig azt a véleményét nyilvánította, hogy az ir kormányban egy olyan miniszter vezetné Ulster ügyeit, akit Ulster többsége választana. A „*Spectator*” genius pedig a nevelés, a földbirtok, az igazságügy és pénzügy kivételnek az ir parlament kezéből és Ulster önmaga szabadon intézné ezeket.

Mindezek a javaslatok, megoldási kísérletek eredményre még nem vezettek. A harc folyik tovább s a vége szinte beláthatatlan. Véres utcai harcok mindennaposok az *unionisták* és a *nacionalisták* között. Ulster lakói elszántak a lázadásra is, ha a Home rule törvényé válik. Egész Anglia élénk

figyelme kíséri e mozgalmat s nyilvánítja véleményét hol itt, hol ott pro és contra. Legutóbb az unionisták az egész angol protestáns lakosságot segítségre hívták fel; sőt hang esett arról is, hogy az összes protestáns népeket segítségül hívják ügyük diadalra segítése érdekében.

Ugy maguk az érdekelt felek, mint az összes érdeklődők nehezen várják e nagy kérdés megoldását s ha valamikor sikerül, nagyot lélekeznek majd megkönnyebbülve egész Angolország.

Bakos Sándor.

A tiszáninneri református egyházkerület püspökválasztásához.

A tiszáninneri püspökválasztás meglepő fordulathoz jutott. Mint ismeretes, a rendkívüli közgyűlés az első szavazás eredményének teljes figyelmen kívül hagyásával, egészen új, korlátlan szavazást rendelt el. Ennek a határozatnak jogi oldalával más helyen foglalkozunk. Itt csak két olyan szempontra kívánunk rámutatni, amelyre fontossága miatt a választás megejtésénél kiváló gondot kellene fordítani...

I.

Nem szenved ugyanis kétséget, hogy azon a vidéken, amelynek központja valamelyik felekezeti püspökének székhelyéül szolgál, ez a körülmény az illető felekezeti lényeges erkölcsi és anyagi megerősödését jelenti. Az illető püspök, bár a legteljesebb tárgyilagossággal törekszik a gondozására bízott összes egyházak érdekeit szolgálni, részletekben mégis csak jobban ismeri a hozzá területileg közelebb eső egyházak szükségleteit, a közelben megoldásra váró feladatokat, az ezek megoldásához segítségül felhasználható erőforrásokat s végül az esetleg ólálkodó veszedelmeket. Anélkül, hogy más vidékektől vonná el kerületének anyagi, vagy saját személyiségének szellemi és erkölcsi támogatását és segítségét, már pusztán jelenlétével erőt kölcsönözhet a saját környezetében ápoltt érdekeknek. Hivatalának súlyával, személyes prestigeével ellentétes vagy ellenséges erőket szoríthat vissza előre törésükben.

Ez az egyik, semmiképpen sem kicsinylendő szempont, amit ez alkalommal hangsúlyozni kívánok. Azt hiszem, annyira átlátszó ennek az igazsága, hogy szinte fölösleges is bizonyítani. Mástkülönböztetés közvéleményünk miatt idegeskednék annak a gondolatnak a hallatára, hogy Debrecen még görög kath. püspöki székhely lehet.

A tiszáninneri egyházkerületnek főleg két ilyen veszélyeztetett pontja van: Kassa és Miskolc. Kassán látszólag és felületes vizsgálat mellett evidensebb és fenyegetőbb a veszedelem. De ez csak látszat. És pedig azért, mert itt a történelmi fejlődés folyamán az erőviszonyok már rég kialakultak. Abaujnak aránylag kis egyházai zárt és megbonthatatlan sor-

kat alkotnak. Itt az erőviszonyok megbomlásának majdnem a lehetősége is ki van zárva. A kassai püspökség hatalma és közelsége egyrészt, kitűnő karban tartott református egyházaink és megyei, nagyrésztben törhetetlen erejű református úri osztályunk másrészt, mindent felforgató rázkódtatásokat kivéve, lehetlenné tesz minden ilyen kísérletet. Kassán meg, sajnos, felekezeti alkotásokra vagy épen hódításra semmi kilátásunk sem lehet. Itt — a Révész felleptéig, néma nagypénteki harangok bizonyítják, — a katolicizmus uralma föltétlen és kétségtelen. Itt csak arról lehet szó, hogy a református egyház továbbra is megtartsa eddigi, bár szerény, de tisztas pozícióját. Ez kiváló papjainak eddig is sikerült. Azonban hiába jönne ide püspök, jelentékenyebb alkotásokhoz ennek sem volna miből hozzá kezdenie. Mástkülönböztetés pedig az egyház tagjai, kevés polgári elem mellett, jobbra magas intelligenciájú hivatalnokok, akiket a kath. püspöki egyház fénye sem kápráztat el.

Esetleg a görög katolikus felvidék is szóba jöhetne itt, erről az oldalról. A görög rítusu egyház azonban soha sem mutatkozott ezen a vidéken felszívó erejűnek és így veszedelmesnek sem. Egyházaik és egyházaink, papjaik és papjaink között mindenütt a legmeghittebb viszony állott fenn. Ez alól talán még kivételt is nehéz volna találni. Ung és felső Zemplén érdekelték e réven s gondolom, Ujhely jöhetne szóba komolyabban; annyival is inkább, mert lelkeszi állása megürült és mert bizonyára nehezen mond le a „püspöki parókia“ dicsőségéről. Azonban, mint már az érintett dolgokkal is jeleztük, itt nincsenek veszélyeztetett érdekeink; sőt, fájdalom, még féltetni valónk is alig. A hajdan több lelkeszettel bíró Ujhely a közelebbi évtizedekben még népiskoláját is feladta. Fényes állami iskolája a református egyház iskolatalkén diszeleg. A város pedig szegény ahhoz, hogy református püspöke vagy bármennyire is szeretett papja kedvéért áldozatokat hozhasson. Négy évtized története legalább ezt bizonyítja.

Ellenben Miskolcon s környező vidékén a város és református egyházunk hatalmas gazdasági és társadalmi fejlődés bizonytalanságai előtt áll s közelében az egri érsek óriás birtokaival, céltudatos és lelkes papságával s tervszerű egyházpolitikájával. Magában Miskolcon a református elem bár csak mintegy egy-negyede a félszázézer lakosú város polgárságának, polgári erényeivel, jól gyümölcsöző munkaerejével, magas intelligenciájával és vagyonával a vezető szerepet viszi — ma még. De ki tudja meddig? Pusztán véletlen dolga, hogy pl. a város polgármestere még ma is református vallású, aki felekezeti érdekeken felülemelkedő egyéniségével ugyan és állásánál fogva sem tartozhatik küzdő harcosaink közé, de azt sem tűrné, hogy rajtunk méltatlanság essék. A katolikus egyház ismeri a vázolt helyzetet és törekszik kihasználni. A város tőszomszédságában, a diósgyőri gyártelepen az egri érsek pazar fényű templomot emel-

MANDEL LIPÓT cipő árúháza Piac-u. 28.
Bevésett egység-árak: 12'—, 16'—, 20'—, 24'— korona.

tetett s külön plébániát létesített. Bent a városban mozgékony s nagy intelligenciájú papokat s katekhetákat tart; az egyik nagy jövedelmű plébánia javadalmasa közelebb címzetes püspök lesz. Az eddig néptelen, kis, négyosztályú kir. kath. gimnáziumot nyolc osztályúvá bővítették, fényes épületet emeltek számára, s ezzel kapcsolatban létesítenek egy hatalmas internátust a minoriták vezetése mellett. Ezzel szemben református gimnáziumunk létszáma csökkenő irányzatot mutat; Zelenka és Kun Bertalan halálával a protestáns egyház Miskolcon mindkét püspökét elveszíti; s a felsőbb leányiskola a kerület sok áldozata mellett is nagy anyagi nehézségekkel küzd. A vidéken is fejlődő gyár- és bányatelepek vannak, melyek szintén gazdag munkateret kínálnak az egyháztársadalmi fejlődés számára. És a katolicizmus érzi is az egyházakra váró feladatot. Alsó-Borsodban az egyetlen, kisebb kiterjedésű katolikus vidék középpontján, a matyó Mezőkövesden már is gimnáziumot létesített. Felekezeti célzata egészen világos, mert hiszen a tisztán gazdálkodó lakosságnak magának semmi szüksége nincs középiskolára; arra ellenben nagyon alkalmas, hogy miskolci hasonló intézetükkel két tűz közé fogja a mi miskolci, eddig csaknem versenyen kívül álló iskolánkat.

Itt tehát veszedelem is van, veszteni való is van, de — *erőforrások is vannak!* Miskolc város hatalmas, szabadelvű s felekezeti harcok által idáig még szét nem szakgatott társadalmában olyan erő rejlik, amelyet szívesen enged fölhasználni a református egyház által, mert tudja, hogy ezzel, mások kára nélkül, a nemzeti kulturának tesz szolgálatot. Ha méltó ambíciója kielégítésre talál, s ismét székhelyéül szolgálhat püspökünknek, bizonyára kész lesz, — jó forrásból tudom, — áldozatokra is. Csak egyet említek meg. Miskolci felsőbb leányiskolánk növekvő szükségletével, ki tudja, nem lesz-e utóbb is megbírhatatlan teher az egyházkerületre? Ha azonban párhuzamosan gimnáziumi osztályokat is kapna, az egyházkerület a terhek növekedésétől egyszerű megszabadulna. A leánygimnázium a felsőbb leányiskola terheit is viselni tudná. Ez azonban, amint a viszonyok és a rendelkezésre álló erők ismerete erről bárkit is meggyőzhet, csakis a város segítségével lehetséges. Lesz-e ehez kedve a városnak, ha a tisztáninnyi egyházkerületben eddig viselt pozícióját nem sikerül visszaszereznie? Emberileg nagyon is érthető volna, ha nem volna! Hiszen, vegyes felekezeti város lévén, erre nincs erkölcsi kötelezettsége.

Mindezt csak épen illusztrálásul hoztam fel, bár másokat is említhetnék. Pl. a református gimnázium mellett létesítendő internátus dolgait; ehhez szintén régebben készülődnek és itt szintén fel fog férni a városi segítség. Azt is tudom, hogy, ha pl. a sárospataki jogakadémia fenntartása másképen nem volna lehetséges és a kerület mégis ragaszkodnék hozzá, Miskolc, ha megnyeri, ebben is kész a

segítésre. Ezzel szemben mily másképen fest a felső vidék erőtelensége! Igen, Miskolcon még vannak felhasználható erőforrásaink. És vannak feladataink is. Elsőrangú protestáns érdek tehát, hogy itt jogos érdekhátárainkat megszállva tartsuk s pozícióinkat, minden előrelátással erősítsük. *Egyetemes protestáns érdek kívánja, hogy, ha ezt a kiváló személyi értékek is lehetővé teszik, mint jelenben is, a tisztáninnyi református egyházkerület püspöke miskolci pap legyen.*

II.

Nem izlésem, hogy személyi kultuszt üzzek, ámbár másfelől minden jóézésű embernek kedves kötelessége a mások kiválóságának elismerése. Most is kerülni kívánom a személyes dolgokat. Az a második szempont azonban, melyet itt felvetni akarok, mégis kapcsolatban van a *Tüdős István* személyével, aki az első szavazásnál, 6 szavazat híján, megkapta az abszolút többséget. Azonban itt is kerülni fogom az adorációnak tényét és a hangját és méginkább mások érzékenységének érintését. Tisztán csak arra szoritkozom, aminek elmondásától nem lehet elzárkózni.

Előrebocsátólag, mondandóimat röviden ebben foglalhatom össze: *a tisztáninnyi egyházkerület közéletében részt vevő lelkészek között az egyházkerület és a sárospataki főiskola ügyes-bajos dolgaiban egyedül a Tüdős István neve képvisel határozott programot.* Természetesen ezzel távolról sem kívánom azt mondani, hogy *rajta kívül* a kerületnek nincsenek nagyobb számmal kiváló papi egyéniségei.

Fájó sebeket holygatnék, ha állításom motiválásában részletekre akarnék kiterjeszkedni. Ez pedig egyáltalán nem célokom. Azért csak épen futtában és nagyjából mutatok rá egy és más dologra. Azonban ez is elég lesz ahhoz, hogy, akik a dolgokat ismerik és akikre tartozik is, megértsek, amit mondani akarok.

Sajnálom, de kétségtelen valóság, hogy a tisztáninnyi egyházkerületet saját belső ügyeiből kifolyólag ugyan, de az egyetemes egyházzal kapcsolatban, több keserves csalódás érte. Ismeretes dolog, hogy a pataki perpatvarok alkalmából I. a konventi hatóságok több ízben változtatták meg a kerület intézkedéseit, II. delegált bíróság küldését látták helyénvalónak, III. felsőbíróági ítélet végrehajtását nem tudták helyben hagyni s elrendelték annak helyesebb értelmezésben való végrehajtását; IV. nem nyugodhatván meg a kerület felügyeletében, saját hatáskörükben intézkedtek a főiskola vagyoni ügyeinek felülvizsgálása tárgyában.

Ezek kétségtelen tények, megtörtént valóságok, amelyek mindannyiszor fájdalmasan érintették a kerületnek minden egyes tagját, gondolkoztak légyen bárhogyan is máskülönben a fennforgó kérdésekről. Minden egyes alkalommal felszisszentek s a kerület autonómiájának megsértését látták benne. Olyan hangok is hallatszottak, melyek az engedelmesség

Református zsolttárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ

Debreczen legrégebb könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

megtagadását s talán a közösségnek is a felbontását kívánták volna. Egyszer-egyszer az elnökség minden bölcsességére és tapintatára volt szükség, hogy higadtabb megfontolásra bírja a heveskedőket.

Tényleg, az érintett esetek mindenike az egyházkerület egy-egy erkölcsi vereségét jelentette. Mert hiszen elég szokatlan dolog volt idáig az, hogy a konvent ne bizzék meg valamelyik kerület bíróságában, vagy épen azzal ne legyen megelégedve, ahogyan az illető kerület a jogerős ítéletet végrehajtja, avagy vagyoni ügyek konventi felülvizsgálását lássa szükségesnek.

Nos, hát Tüdös István mindannyiszor *azok ellen a határozatok ellen* küzdött, amelyek utóbb ezeket az erkölcsi vereségeket a kerületre zúdították s így, ha reá hallgatnak, ezek be nem következnek.

Ezért jelent programot a Tüdös István neve! De nézzük a főiskolai ügyeket.

A kormányzó tényezők nagyon sokáig abban a komoly és őszinte meggyőződésben éltek, hogy a főiskola jövedelmei elégségesek kiadásainak fedezésére. Tüdös csakhamar azok élére állt, akik ebben kezdettől fogva kételkedtek. És a *fejlemények ezeknek adtak igazat.*

A kormányzó tényezők mindannyiszor a főiskola államsegélye ellen nyilatkoztak s ilyen értelmű határozatot hozattak a kerülettel is. Sőt a szepsii gyűlésen fegyelmi vizsgálatot helyeztek kilátásba azok ellen, kik a kérdést tovább feszegetik. *Tüdös István* csakhamar belátta az államsegély kikerülhetetlen szükségét és pár évvel a fenti gyűlés után, Sárospatakon a kerület (3 szavazat kivételével) az államsegély kérését el is határozta. A következmények tehát itt is neki adtak igazat.

A kormányzó tényezők az utolsóig tagadták annak a feltevésnek jogosságát, hogy az évi hiányok pótlására tőke természetű összegek felhasználtattak volna. *Tüdös István* azokkal tartott, akik ezt vitatták, és a konvent kiküldött bizottsága ebben is nekik adott igazat.

A valóságot tehát mindannyiszor Tüdös és társai látták és ők nyugtalankodtak miatta. A többiek, ha látták (sokan talán még ma sem látják), nem vállalták a kellemetlen szerepet, mert bizony nem kellemes része az orvosi hivatásnak sem a súlyos testi bajok megállapítása. Hiszen az államsegélynek is voltak hívei már régtől fogva, de sem kényelmöket, sem számításait nem zavartatták meg azzal, hogy az akkor még uralkodó ellentétes áramlattal szembe szálljanak. Csakhogy annak súlyos következményei lettek ám! Jelentékeny tőkecsontulás a főiskolánál; a Vay-Mocsáry-alap súlyos megbolygatása; a deficitek állandósulása; a fejlődés visszaszorítása; mindez az államsegély szükségének a kikerülése céljából. És most már mégis fel kellett venni azt az államsegélyt s ami áldozatot hoztunk elkerülése végett, mindaz kárba vészett. És úgy

lehet, már most ez is késő, mert, amennyire előre látni lehet, a hiány állandó kiküszöbölésére, másfelől az összes szükségletek kielégítésére *most már* ez sem lesz kielégítő megoldás. Vagy újabb csalódások, vagy újabb áldozatok!

Szóval voltak hívei az államsegélynek, tehát olyanoknak is kellett lenniök, akik az államsegély kérésének az okát is, a bajokat is látták; de hol voltak azok? *Tüdös István* mindenestre ott volt, egy pár lenézett, félreértett és élesen elkárhoztatott társával, kiket oly szívesen tüntettek fel az iskola békételen, összeférhetetlen és háládatlan ellensége gyanánt. De mégis ott volt, közöttük, sőt élükön, hirdetve a bajt és rámutatva a gyógyszererekre is.

Ezért jelent programot a Tüdös István neve!

A bajok most is megvannak. A baj most már csak annyiban kisebb, mert most már körülbelől mindenki látja. De látják-e sokan a kivezető utakat?

Én azt hiszem, hogy Tüdös István, ha eddig látta, most is látja és ezután is látni fogja. Mindenestre jobban látja, mint azok, akik mit sem láttak, vagy akik (és ez még rosszabb) láttak ugyan, de a népszerűség feláldozására magukban semmi kedvet nem éreztek.

Ezért van szükség a Tüdös István program-szerűnévére.

Mitrovics Gyula.

A népiskolai énektanításról.

E lap múlt évi októberi számában „Vállalja” név alatt valaki a népiskolai énektanítás elhanyagolt állapotát említette, de csak inkább érintette. E cikk a fiókban volt, jóformán készen, mikor a másik megjelent, iskolai sok dolgom akadályozott, hogy nyomda számára leírjam. Most azonban, a szerkesztő úr jóindulatából — aki maga is igen sűrűen és nyomatékosan hangsúlyozta és követeli az ének komoly tanítását — napvilágot lát, bár csak egy lelket is ébresztene fel.

Szolgáljon a magyar ref. tanítószék serkentésére egy német zenei folyóiratban megjelent kis statisztika; mely ugyan nem a mi tanítóink szégyene, hanem inkább talán a közoktatásügyi kormányé, mert az egész országról van szó benne, nem a ref. népoktatás-ügyről.

A statisztika szerint Franciaország összes lakójának 72, Németország 69, Olaszország 61, Anglia 60, Belgium 39, Spanyolország 22, Ausztria 21, Magyarország 7, Oroszország 5 százaléka ismeri a hangjegyeket s a folyóirat szerint körülbelől ennyi tud egyik-másik hangszeren is játszani.

(Abban van valami, hogy aki valamelyik hangszeren tud játszani, ha épen a hangjegyeket nem ismeri is, a hallóérzéke az énekhang felfogására is fogékonyabb.)

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme
↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalu-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7-óráig.

Elégge elszomorító reánk a német folyóirat statisztikája, s nekünk az sem lehet a vigasztaló, hogy Oroszország még utánunk következik.

De hogy csakugyan igaza lehet a statisztikának, azt magam is tapasztaltam. Pár évvel ezelőtt egy másik egyházkerületben egy nagy egyházmegye eszere kért fel, hogy (másokkal egyetemben) legyek segítségére népiskoláik meglátogatásában.

Meglátogattunk 47 iskolát (egy városban volt 18) s a 47 iskola között egyetlen egy volt, melynek tanítója *megpróbálkozott* a hangjegyek tanításával is. Vezérünknek eszébe sem jutott megkérdezni, hogy hát miért nem tanítják ezt, pedig a tanterv ezt is előírja. Még csak szó sem volt róla. Az egyházi ének is csak annyiban szerepelt, hogy reggel énekkel s a rendes imával kezdtük a napot. Én csak barátságos beszélgetés közben kérdeztem meg úgy négyszem közt, egyik-másik kétségtelenül ügyes és igen jó tanító kollégától, hogy mért nem próbálkoznak meg — hacsak kuriozumképen is — a hangjegyek tanításával s a hangjegyről való énekléssel, hiszen ha komolyan tanítják, egyik tantárgyban sem fognak elérni annyi eredményt, mint a hangjegyek tanításával. Nem is nehéz munka s igen szórakoztató a tanítóra is. Válaszuk elfogadható is és elszomorító is volt.

Az idősebb kollégák majdnem kivétel nélkül azt mondták, hogy ők maguk sem ismerik a hangjegyeket, nem tudnak semmiféle hangszeren játszani, mert amikor még ők jártak tanítóképzőbe, csak az tanult zenét, aki akart, (akik valami jótéteményt élveztek az intézettől, azoknak volt kötelező) s aki megtanult orgonázni, az elment kántornak.

Azt is mondták, hogy ha még akarnának is tanítani, nem hogy p. o. egy harmonium volna segítségükre, de még egy hangjegytábla sincs.

Másik azt mondta, hogy az egyházi énekek tanulása minden időt lefoglal az ének órából, nem jut idő a hangjegy és hangjegyről való éneklés tanítására, vagy nincs alkalmas könyv, amiből lehetne tanítani. (Ez utóbbi különösen figyelemre méltó!)

Legsúlyosabb volt az a kijelentés, hogy maga a felügyelet sem veszi komolyan a hangjegyekről való éneklést és tanítást, meg sem kérdik, csak az egyházi éneket kell tudni, mi szüksége a falusi gyerekeknek erre.

Most már a tanítóképzőkben mindenütt kötelező tantárgy az ének és zene tanulása (sőt már a főlvetelnél a jelentkező növendékek zenei hallását is kipróbálják), az állami képzőkben az ének és zenét igen szigorúan fogják, nem *mellék tantárgynak tekintik*, (azok számára, akik kántorok is akarnak lenni, a zenéből még külön melléktanfolyamot tartanak), sőt mivel az ének és zene egyik tantárggyal sem rokon, az állam a saját intézeteiben az ének- és zene-tanítás felülvizsgálására külön szakfelügyelőt tart.

A felekezeti képzők helyzete már sokkal nehezebb, mert itt amellet, hogy az állami tanterv-szabta követelményeknek is eleget kell tenni az énekből, még az egyházi éneket is kell tanítani s ugyanannyi idő alatt, mint az állami intézetekben, mert — egészen

természetes dolog — a fentartó felekezet meg inkább az utóbbit követeli. Pedig az egyházi ének tanítása maga is felemésztené heti egy órát, különösen az I-ső és II-ik évfolyamokban, ahol az ország minden s mindenféle jellegű iskolából összeverődött hallgatók közt alig van egy-kettő, aki 4–5 éneket tud. Úgy kell a *helyet kiszorítani* a hangjegyről való éneklésnek is és az egyházi énekeknek is.

Majdnem vád az a válasz, hogy a felügyelet nem igen szorgalmazza az elemi iskolában eléggé az egyházi ének mellett a hangjegyről való éneklést; minek a falusi gyerekeknek a kóta, elég, ha templomi és temetési éneket tud, ezeket pedig tudják.

Nagy baj, hogy még mindig hallható ez a kifejezés, falusi gyerek, falusi iskola, falusi tanító stb. Mintha a képezde külön falusi és városi tanítókat nevelne s a tanterv külön falusi és városi iskolákat s tanterveket különböztetne meg. (Ne tagadjuk, a látszat még meg van!) Hát a falusi embernek nem kell azokat tudni, amit a városiaknak? Vagy a falusi embernek kevesebb is elég, mint a városinak? Meg kell adni a módokat a falusi tanítónak is, hogy úgy nevelje, tanítsa a gyermekeit, mintha városiak volnának, a felügyeletnek is kell erre figyelmeztetni s tanácsával, irányításával útát jelölni s aztán számon kérni, amire alkalmas a rendes évi iskolalátogatás. S ezt különösen olyan helyeken, hol *mi* vagyunk kisebbségben s egy lelkészre, vagy tanítóra szorul a vallás tanítás, mert ilyen helyeken az egyházi énekek ha jut a vallásórából egy kis idő, jó, ha nem jut, úgylis nyugodt a lelkiismeret. S a nagyobb felekezet aztán könnyen felszivja a kisebbséget.

Különösen az állami népiskolákba járó gyermekeink nem tudnak egyházi énekeket. Ezt évről-évre mind szomorúbban tapasztalom magam. Ezeknek heti egy, vagy két vallásórájuk van és pedig több osztálynak együttesen s mivel a főgond csak a vallás tanításán van, alig jut idő egy-két ének megtanulására. Pedig, azt hiszem, nem jön be annyival több a vallás tanítás vámján, mint amennyi elvész az énektanítás révén.

Erre hívom fel különösen az illetékeseket.
Debrecen, 1914 január 6.

Tóth Lajos.

Jelentéktelen emberek levelei.

(*Epistolae obscurorum virorum.*)

Fordította: Barcza József.

2. levél.

(Foglalat: A jámbor Peltzer János tévedésből zsidóknak köszönt s most az elkárhozástól fél. Szeretné tudni, halálos vétket követett-e el ezáltal s kérdésbe teszi, hogy miért járnak a zsidók magister szabású ruhában? A levél végén Ortuinus magisternek egy régi ismeretségéről is szó vagyon.)

Peltzer János magister üdvözli Gralius Ortuinus magistert.

KONCZ

FEST :-:
TISZTIT

mindennemű ruhát kifogástalanul. Gallérok és kezelők mosása és vasalása pontosan eszközöltetik. **Telefon 701.**

Fiók üzletek: Baththány-u. 2. szám. Csapó-u. 17. szám.

Debrecen, Arany Janos-u. 10. sz.

Fogadja baráti üdvözetemet és határtalan szolgálatkészségemet, tisztelendő magister Úr! Mint-hogy Aristotelesnek a *Kategóriák*-ban mondott szavai szerint egyes dolgokban kételkedni nem haszon nélkül való dolog, nekem is nagyon nyomja egy dolog a lelkemet. Nem régiben a frankfurti vásáron voltam s egy baccalaureussal az utcán keresztül a piacra mentem, mikor is két, első tekintetre elég tisztességesnek látszó férfi jött reánk szembe, fekete talárban, hosszú fityegős csuklyában. Isten a tanúm, azt hittem róluk, a mieink közül való két magister és süvegem levéve tisztelettel köszöntém őket. Ekkor az említett baccalaureus oldalba bökött és így szólt: „Az Isten szerelmére, mit csinál? Hiszen azok zsidók s ön leveszi süvegét előttük?” Erre úgy megremültem, mintha ördögöt láttam volna s így válaszoltam: Baccalaureus úr, az Úr Isten irgalmazzon nekem, hiszen tudatlanságból cselekedtem. De mégis mit gondol, súlyos véték ez?” Ekkor ő először azt mondta, hogy véleménye szerint halálos bűn, mivel a bálványimádás fogalma alá tartozik és így a tiz parancsolat első parancsának: „Egy Istent higj!” ellene van. Mert, ha valaki egy zsidó, vagy pogány iránt tiszteletet tanúsít, mintha az keresztény volna, akkor a kereszténység ellen cselekszik s maga is zsidónak, vagy pogánynak látszik s akkor a zsidók és pogányok így beszélnek: „Ime, mi járunk a helyesebb úton, mert a keresztények tiszteletet tanúsítanak irántunk; ha ugyanis nem járnánk helyesebb úton, nem tisztelnének bennünket”. Így megerősítjük őket hitükben s aztán lenézik a keresztény hitet és nem akarnak megkeresztelkedni. Erre én így válaszoltam: „Ez teljesen igaz, ha valaki tudatosan cselekszi, de én nem tudva cselekedtem, már pedig a tudatlanság menti a bűnt; mert ha tudtam volna, hogy az illetők zsidók és mégis tanúsítottam volna tiszteletet irántuk, méltóvá lettem volna a máglyára, mivel akkor eretnkség lett volna cselekedétem. De — az Isten tudja — sem szavukból, sem cselekedetükből nem vettem ki semmit, mert azt hittem, hogy a mi magistereink közé tartoznak! Ekkor ő így felelt: „Mégis csak bűn” s a következő dolgot beszélte el: „Én is mentem keresztül egyszer egy templomon, amely előtt egy fa zsidó áll a Megváltó előtt, kezében kalapáccsal; azt hittem róla, hogy Szent Péter és a kulcsot tartja kezében, ezért térdemet meghajtottam s levettem süvegemet. Csak akkor láttam, hogy zsidó s meg is bántam tettemet. Mégis a gyónás alkalmával, mikor a dominikánusok kolostorában meggyóntam, azt mondta gyóntató atyám, hogy cselekedétem halálos bűn, mert nyitva kell szemünket tartanunk; ő nem oldozhatna föl, ha püspöki fölhatalmazása nem volna, mert ez a püspök jogkörébe tartozik. Azt is mondta, hogyha szándékosan tettem volna és nem tudatlanságból, akkor meg a pápához tartoznék. Így nyertem aztán fölöldozást, mert püspöki fölhatalmazása volt. És, Istenemre, azt hiszem, ha megakarja menteni lelkiismeretét, meg kell gyónnia a consistorium tiszt-

viselőjének. S a tudatlanság nem mentheti azt a bűnt, mert vigyáznia kellett volna. A zsidók köpenyén elől állandóan egy sárga kerek folt van, amelyet meg kellett volna látnia, mint ahogyan én is meg láttam. Tehát az egész otromba tudatlanság s nem eredményezheti bűne bocsánatát”. Így beszélt ekkor hozzám az a baccalaureus. De mivel ön mély tudományú hittudós, mély alázattal kérem, kegyeskedjék nekem megoldani a fent fölvetett kérdést, egyúttal megírni, vajjon halálos, vagy bocsánandó bűn-e ez, egyszerű eset-e, vagy pedig püspöki, vagy pápai elbírálás alá esik-e. Azt is írja meg, helyesnek tartja-e a frankfurtiak azon szokását, hogy a zsidóknak megengedik a mi magistereink viseletében járást. Szerintem nem helyes dolog és egyenesen botrány, hogy nincs különbség a zsidók és a mi magistereink között, egyszersmind kigúnyolása a szentséges hittudomány-nak. S felséges urunknak, a császárnak semmiképen se kellene eltűrnie, hogy egy zsidó, aki olyan, akár-csak egy kutya s ellensége a Krisztusnak, úgy jár-hasson, mint a szent tudomány doktora. Egyúttal küldöm önnek Plumilegus, közönséges nevéen: Feder-leser Bernát magister egy cikkét, amelyet ő nekem Wittenbergből küldött. Istmeri őt, mert egykor Deventerben kamarása volt. Azt mondta nekem, hogy jó pajtáságban élt önnel s ő most is jó pajtás és nem győzi önt eléggé dicsérni. S ezzel Isten vele az Úr nevében! Kelt Lipsében.

(Folytatása következik)

A konvent és tiszántúl.

A reformáció területileg részint a politikai, részint az előbbi egyházi beosztás mintájára püspökségekben, illetve kerületekben rendezkedett be. A kerületek tehát nagyobb történeti múlttal bírnak, mint az egyházmegyék.

A szervezetnek ezen decentralizációját enyhítette a zsinati rendszer s bizonyos tekintetben pótolta az erdélyi fejedelmek principátusa, mely a keleti részt (Erdélyt és a partiumot) szoroson összetartotta s melynek befolyása időközönként az ország többi területére is kiterjedt. Végül ott volt a szomszédos kerületek alkalmi frigye és a barátságos érülködése is.

Míg a fejedelemség fennállott, a tiszántúliak az erdélyiekkel tartottak fenn ilyen szorosabb összeköttetést, a fejedelemség megszűnte után pedig ugyancsak ők a tiszáninneniekkel léptek érintkezésbe s ez a viszony időnként annyira bensővé vált, hogy közös főgondnokot is választottak. Ez a kettős szövetség a Dunamellékiekkel olyan hármassá ántántá is bővült. Míg Dunántúl és Erdély legtöbbször elszigetelten maradtak. Ennek a kerületek vállain felüli érintkezésnek több oka is volt. Védekezni akartak a túlzó irányok és az elnyomás ellen. Belejátszott a világi és egyházi elem közti súrlódás is. De voltak bizonyos gyakorlati esetek is, mint a legációk kér-

„Meteor“ szálloda Budapest

VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.

Légtűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.

Fürdők — Vacuum cleaner. — Összes

vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

dése, melyben egyöntetűen kellett eljárni. A konventnek ezek a szokszor magánbeszélgetésszerű összejövetelek voltak a történeti előzményei. Mint intézményt hivatalosan a budai zsinat szervezte. A tiszántúli közvélemény legállhatatosabban ellenezte s még a zsinat után is sokáig ellene volt és így p. u. ő gátolta meg, hogy lutheránus mintára generális kurator választassék. Valamint, hogy gátolta a budai kánonok megerősítését és életbe léptetését is. A közös ügyek azonban megvoltak és a közös eljárásnak szükségessége állandóan fennforgott. Sárospatak és Pápa a legációk miatt tűztek össze, a bécsi agencia költsége sem ment simán. Ily előzmények után tartatott az 1798-i pesti konferencia, mellyel a konvent tényleg kezdetét vette (nevét még később kapta). Ezekre a konferenciákra a kerületi követek szoros utasítással mentek.

Hogy a tiszántúli egyházkerületnek a követi utasításokban kifejezett kívánalmait az 1798 aug. 19-én tartott pesti konferencia mennyiben vette figyelembe, felemlítem, hogy a konferencia elhatározta, hogy a budai zsinat végzéseinek megerősítését nem deputátusok által, hanem a kérvény útján sürgetik, a sérelmeket ne most, hanem csak három hónap múlva adják be. Az egyházkerületek közös költségeinek felét a dunáninneni és tiszáninneni (egy-egy negyedrészt), másik felét a dunántúli és tiszántúli egyházkerület fizessék „az eddigi arány szerint”. A pápai és pataki iskolák legációira kimondták, hogy minden egyház hívhat deákokat abból az iskolából, amelyikből akar, amelyik iskola megrövidül, azt a dunáninneni egyházkerület más egyházak kijelölésével kárpótolja. A székelyudvarhelyi és marosvásárhelyi deákoknak pedig tanácsolják, hogy jobb lesz minden egyházban egyszer évenként publicálni, mint annyi földet bejárni. Az egyházkerületek Bécsbe küldendő követeinek napidija 6 rhénes frt. 40 kr.

Az 1804-ik év február 20-án tartott pesti konferenciának sok jelentős tárgya közt a konferencia tartásának módjára vonatkozó intézkedései is voltak. A konferencia, melynek tagjai valószínűleg nehezen tudtak a téli időben utazni, kimondta, hogy „az idő és alkalmatlan utak miatt a pesti tanácskozásokat évenként augusztus 20-án és következő napjain kell tartani”. A pesti konferencia ezen határozatával szemben a tiszántúli egyházkerület kimondta, hogy a konferencia, ha nincs rá szükség ne jöjjön össze. Csak azt kell kimondani, hogy a kellemetlen téli és tavaszi időre nem szabad tenni a konferenciát s hogy az egyházkerületekkel előre közölni kell a tanácskozás tárgyát.

Az 1805. évi aug. 22-én tartott pesti konferencián csak két egyházkerület küldöttei voltak jelen. Kérdésbe tették tehát, hogy tehetnek-e közdolgokban rendelkezéseket és tanácskozhatnak-e. Úgy határoztak, hogy a tanácskozás „szükséges és lehetséges”. A konferencia jegyzőkönyvének tárgyalásával kapcsolatban megjegyezte a tiszántúli egyházkerület, hogy abba bele nem egyezett soha és most sem egyezik bele, hogy két egyházkerület küldöttei „a többiek nevével valamit végezzenek, vagy a többieket is illető dolgokat tárgyaljanak”. Az 1804. évi mixta konferenciának az a terve, hogy a nyolc egyházkerület készítsen egy Studiorum planumot, melynek az a célja, hogy amennyire lehet, a protestáns iskolákban a tanításra és tanítani valókra nézve uniformitást hozzon be, hogy a tanulók egyik iskolából a másikba kár nélkül átmelessenek, azt felelte a tiszántúli egyházkerület, hogy közölni kell a többi egyházkerületekkel. Élénk vita volt a konferencia tartás módjáról is. A dunáninneni egyházkerület azt mondta, hogy az egyetemes konferenciákat szükségesnek tartja, de „kívánja, hogy azokban a fennforgó dolgok egymás csendes meghallgatásával tárgyalassanak és bármely egyházkerület a többitől eltérő véleményeért csúfolódás tárgyává ne tétessék a többitől és hogy a szuperintendenciák törvényes jogai meg ne sértsenek”.

A tiszántúli egyházkerülethez a tiszáninneni egyházkerület 1806-ban levelet írt, melyben sajnálatát fejezte ki, hogy a múlt évi augusztusban Pesten tartott konferencián a tiszántúli egyházkerület követei meg nem jelentek. A tiszántúli egyházkerület e levél tárgyalásával kapcsolatban kijelentette, hogy a konferenciákat szükségesnek tartja, de csak azon feltételek alatt, melyeket már 1804-ben kifejeztek és pedig: 1. Ne csak Pesten és ne csak augusztus 20-án, hanem más helyen és más időben is össze lehessen gyűlni, a gyűlés tárgyait az egyházkerületekkel előre kell közölni s a követeket utasítással kell ellátni s ha olyan tárgy jön elő, melyt előre nem tudtak, arról a követek ne határozzanak s ha tudunk nélkül valamelyik egyházkerület valamit végez, az ránk nem kötelező. „A recursusok, akár egyéb közönséges írások ne exconsensuconferentiáli, hanem, mint eddig is a négy egyházkerület nevében küldessenek”.

Dr. Baresa János.

(Vége köv.)

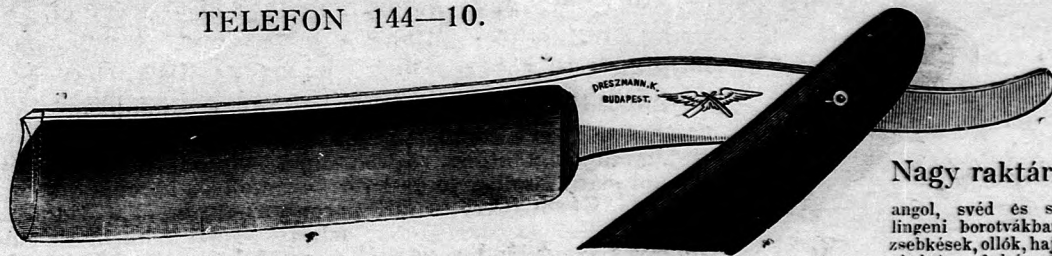
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörűs Budapest, VII., Erzsébet-körút 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készürülve s hajszál élesre fenve. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készürülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készürülés 1'20—1'60 kor., hajvágó gép készürülése 1'20—1'60 kor. A készürülések a saját felügyeletem alatt történnek.

Nagy raktár:

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászati és kertészeti cikkekben.

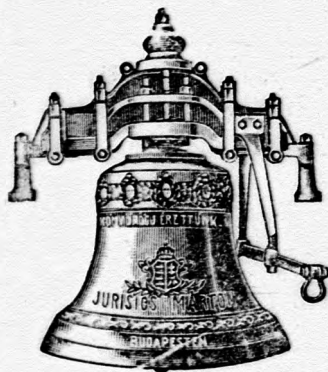
IRODALOM.

„Vasárnap“ címmel új képes heti néplap indult meg Debrecenben a Ref. Lelkészegyesület kiadásában. Felelős szerkesztője Uray Sándor debreceni lelkész, az előnyösen ismert nevű egyházi író. Előfizetési ára egész évre 3 korona.

Emlékö. (Könyves Tóth Kálmán költeményei.) A késő ősz minden bájos és megható szépségétől virágos ez a vaskos költeményes könyv, amelynek címlapjáról egy agg poeta komoly, szeretetteljes, finom arca tekint az olvasóra. De csak éveire idős ez a meleghangú, tiszta, nemes formaérzékű és tartalmas költő, a szíve, érzései, gondolatai a fiatalság üde frissességével és bő erejével gazdagok. Mint előjáró beszédében írja, kéziratnak szánta ezt a könyvét, „Emlékö“ azoknak, akik sokkal többen vannak, mint Könyves Tóth Kálmán szerényen gondolja, akik őszinte becsüléssel gondolkodnak rá, az érdemes poetára és nagy-kulturájú íróra, aki hetvenhat éves korában, harmincadik kötetével, régi értékeiben megnemesedve lép a magyar közönség elé. Különösen szépek és megkapók könyvének azok a versei, amelyekben a legendák hangját szóltatja meg gyönyörű, ékességében is egyszerű, tisztántúli magyar nyelvében. De könyvének többi része is egy értékes és örökifjú költői léleknek megnyilatkozása s nem kevésbé hirdeti Könyves Tóth Kálmán lelkének és nyelvének kincseit. Kevesen vannak a mai költőnemzedék tagjai között, akik annyira birtokában lennének a magyar nyelv értékeinek, mint ez az agg poeta, akinek könyvét tisztelettel és szeretettel olvastuk végig s akiről a legteljesebb elismerés hangján kell megemlékeznie a kritikusknak.

Megjelent és hozzánk beküldetett: *Kardos Lajos Arany János Bolond Istókja.* Irodalomtörténeti tanulmány. A budapesti tud. egyetemen jutalmazott pályamunka. Debrecen, 1914. 8° 148 lap. Ára 3 kor. Ismét debreceni fiú, aki nem fog szégyent hozni nevünkre. Ismét olyan könyv, amelyet b. e. Eröss Lajos óhajtott. Érdemes munka legyen, a mieinkről szóljon és Debrecenben nyomassék. E feltételeknek mind megfelel a Kardos Lajos munkája, mely egyetemi hallgató dolgozata, de amelyet a kész férfi és író mértékével kell mérni. Még vissza térünk rá.

Előfizetési felhívás „Élőknek a holtakról“ című temetési beszédekre és imákra. Kedves Szolgatársam az Úrban! A temetés mindenkor legnehezebb feladata a lelkipásztornak. Mert a koporsók fölött ez alkalommal kell neki evangéliumi alapon fejtegetni az élet és halál nagy kérdéseit. Ez alkalommal kell neki rámutatni a sötét sírra, mely nap-nap után sorra szedi a maga áldozatait. Ez alkalommal kell neki az ige fegyverével fölnyitni a túlvilág, az örökélet ajtaját, hogy nemcsak a halottat sirató kedvesek, de az egész gyászoló közönség a szertartás hatása alatt hitének szemével lásson, az elmúlásban maradandóságot, a halálban életet. De még ez nem elég! Ez alkalommal kell neki felszárítani a könnyet, mely a koporsóra-húll; bekötözni vigasztalás balzsamával azt a vérző szívet, mely mint törött sajka hányódikvetődik a fájdalomak tengerén. Ez alkalommal kell neki a bánatos lélek egére oda varázsolni azt a békeséget hirdető szívárványt, mely az eget összeköti a földdel, az istenit az emberivel. Ez alkalommal kell neki hirdetni az örök Isten hatalmát, kinek egyetlen szavára porba hull úgy az egetverő gránit-szikla, mint a tavasz első ibolyája; porba hull úgy a koronás király, mint a nyomorult, útszéli koldus. Szóval ez alkalommal kell neki beszélni megindító, meggyőző hangon: „Élőknek a holtakról!“ Magasztos, de egyúttal szomorú és szívfacsaró lelkési kötelesség ez. . . . Közel 25 éve annak, hogy én is végzem Istentől adatott szerény tehetségem szerint e legnehezebb kötelességet. És bár 500 lelket alig szám-láló, földműveléssel foglalkozó egyszerű gyülekezetnek vagyok lelkipásztora, de ez alatt a közel 25 esztendő alatt is volt elég alkalom a — temetésre. Álltam kisdedek, ifjak, férfiak, édesanyák, özvegy asszonyok, községi bírák, egyházigazdognokok, presbyterek, vallásos és kevésbé vallásos egyháztagok, szorgalmas és dologtalan napszámosok koporsója fölött; tehát amit az élet itt előmbe adott. De temetem gyülekezetem határain kívül is 20—25 esetben, ha közismert úri családok, lelkipásztorok, tanítók koporsója mellé hívott el a bizalom. S e koporsók fölött igyekeztem megnyugtatni a háborgó szíveket, igyekeztem feltüntetni az elhunyt életét, küzdelmeit, csalódásait, jutalmát, az élőknek tanulsággul; igyekeztem megmutatni a sírból az égbe vezető utat. Nagy bölcseséggel, szövevényes okoskodással, ingadozó hittel soha nem szóltam. Mert az a véleményem,

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitünő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő Felsege a király által 2 aranykeresztel lett kitüntetve. Mesekönnnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. ++++++ Csupán előnye van, hátránya nincsen.

Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. ++ Kedvező fizetési feltételek Felülmul minden eddigi szerelést.

Jurisics Márton

ALAPITVA 1868.

TELEFÓN 77—51.

harangöntő- és harangfelszerelő gyár Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás.

hogy a vallás százszorta inkább a szív dolga, mint az értelemé. S ha a koporsók fölött a szív kisírta magát, a hívő lélek mindig megtudta építeni magának ama lajtorját, melyen az égnek angyalai járnak fel és alá az égből a földre, a földről a mennyországba. Többnyire előfohász után jó az oráció. Ennek első része általános kérdésekre felel. Második része alkalmaztatás a halottra és hozzátartozóira nézve. Erre következik az imádság. Végül a Mi Atyánkra jó a pár sorból álló záróbeszéd. Ilyen szertartással szoktunk mi itt, a tiszáninneri kerületben temetni. A hosszadalmas, sokszor unalmas halotti papi szónoklatot, úgy vettem észre, sem a gyászoló felek, sem a végtisztességtevő közönség nem szereti s így ilyeneket nem is adok. 70—75 ilyen szerkezetű temetési beszédeimet és imáimat óhajtom sajtó alá rendezni és kiadni, olyan nyelven írva, hogy ezeket a legegyszerűbb falusi gyülekezet is megértheti, de a legfényesebb vászonkötésben legkésőbb 1914 május 1-ig fog megjelenni. Előfizetési ára egy kötetnek 5 korona. Azon előfizetőknek, akik az 5 korona előfizetési árt hozzáam a megrendeléssel egyidejűleg beküldik, a könyvet bérmentve küldöm meg, akik azonban a könyvet utánvétellel rendelik meg és rendelésüket 1914 április hó 15-ig adják fel, azt a fenti előfizetési árban kapják ugyan, de a postaköltséget is viselik. Április 15-ike után az előfizetési kedvezmény megszűnik és a könyv bolti ára jóval magasabb lesz. Tisztelettel maradtam Sajókápolna, 1914 január hó. (Borsod m. u. p. Sajószentpéter.) Alázatos szolgatársa: *Szuhay Benedek*, református lelkész, felsőborsodi főjegyző és egyházkerületi tbíró.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A tiszáninneri református egyházkerület folyó hó 15-én, d. e. 1/211 órakor Miskolcon, a felsőbb leányiskola dísztermében a püspökválasztás ügyében rendkívüli közgyűlést tartott. A szavazatbontó bizottság jelentésének meghallgatása után, melynek lényege már általánosan ismeretes, *Dókus Ernő* főgondnok felolvastatta *Radácsi György* levelét, melyben kijelenti, hogy a szűkebb szavazásra bocsátás alkalmával a jelöléstől visszalép. Ezután a *Révész Kálmán* levelét

olvasta fel a jegyző, amely szerint, ha a Radácsi visszalépését a közgyűlés tudomásul veszi, kéri az ő lemondásának is az elfogadását. A főgondnok, tekintve azt, hogy az egyházi törvényekben idevonatkozó részletes utasítások hiányoznak, felkéri *Bizony Ákos* főügyészt véleménye elmondására. A főügyész rendkívül világos és logikus okfejtéssel egyedül helyes intézkedésnek azt jelezte, hogy tekintet nélkül a Radácsi és Révész leveleire, a közgyűlés rendelje el a szavazást a két legtöbb szavazatot nyert egyén, t. i. Tüdös és Révész között. Precedens érvek felvonulásában és okfejtésekben gazdag beszédben *Bizony Ákos* indítványát támogatta *Nagy Ferenc dr.* (miskolci polgármester). *Idrányi Barna* nagyszalánci pap (Abauj) azt indítványozta, hogy mivel a 2—3. helyen legtöbb szavazatot kapott egyén visszalépett, korlátlan új szavazás rendeltessék el. Ehez csatlakozott utóbb *Novák Lajos* és *Lukács Géza* (gömöri alispán) is. *Dókus Gyula* (és nem Ernő, mint a napilapok némelyike írta) főiskolai világi gondnok javaslata szerint Tüdös megválasztott püspöknek mondandó ki. Ehez csatlakozott *Rózsa László* sárospataki jogtanár is. Végül *Bernáth Aladár* felsőzempléni világi gondnok és főiskolai igazgató tanácsos azt indítványozta, hogy miután Radácsi és Révész visszaléptek, most már Tüdös, Kérészy Barna és Novák Lajos között rendelendő el az új szavazás. (Ez utóbbiak is kaptak u. i. 1—1 szavazatot.) Dókus Ernő főgondnok a kérdéseket oly sorrendben kívánta feltenni szavazásra, hogy előbb a legszélsőbb indítványok felett ejtessék meg a szavazás. A kérdés feltevése felett is vita folyt, de utóbb megnyugvásra talált az elnök előterjesztése. Először tehát a felett kellett szavazni: Korlátlan új szavazás rendeltessék-e el; igen vagy nem. Névszerinti szavazással 28 szavazott igennel és 22 nemmel. Így korlátlan új szavazást rendelt a közgyűlés február 15. határidővel. A vita mindvégig higgadt mederben folyt. Kiegészítésül még azt kell felemlíteni, hogy mielőtt a főgondnok a kérdést feltette volna, azon véleményének adott kifejezést, előre bocsátva, hogy a kérdés eldöntésére befolyást gyakorolni nem kíván, hogy bár a törvény nem intézkedik, de egyházalkotmányunk szelleme és a jogszokás *abszolút többség* létrejövését kívánja meg. *M. Gy.*

— **Debreceni egyetem.** A Budapesti Tudósító ma a következőket közölte: *Jankovich Béla* kultusz-

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCHID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

miniszter a mai értekezleten kijelentette, hogy a debreceni egyetem theologiai, jogi- és bölcseleti fakultását már ez év őszén feltétlenül megnyitja s lehetővé fogja tenni, hogy az egyetemi klinikai kórház építését a jövő év tavaszán megkezdhessék. A további építkezés és az orvosi fakultás megnyitása is esedékes lesz, mihelyt Debrecen város a megajánlott ötmillió befizetésére vonatkozólag elfogadható ajánlatot tesz.

— **Templomszentelés Debrecenben.** Debrecenben ismét új templom épült, immát az ötödik az Árpád-téren a régi Csiesogó helyén. Már csaknem egy esztendeje készen van, de hiányzott még a paplak. Azután felépült az is, de késtek a lelkészválasztással. Az egyháztanácsban valamelyik derék tudós papunknak a nevét emlegették és addig emlegették, míg pályázat nem lett belőle. A ránk jövő vasárnap lesz a választás, amely azonban nem a vezetők óhajta szerint fog eldőlni, akár hová dőlne is el. (Akit a vezetők szerettek volna, nem is pályázott.) Mindenképen meg lehetett volna hát várni az új papot is, de ez legyen a legnagyobb baj. Nagyobb ennél, hogy az eredeti terven változtatást tettek és a szépen tervezett épületet formájából kivették s hogy a falakat a tervváltoztatás miatt összébb vonták, úgy, hogy az eredeti terv szerint készült gyönyörűn sikerült Angster-féle orgonát nem lehetett a torony alatti karban nagy falfaragások nélkül elhelyezni. Feltéglánál többet kellett a kész falból lefaragni. De mindezeket el kell most felejteni, midőn a templom felavatásáról van szó. 9 órakor megkondultak a Slezák László által készített harangok, betódult a nép élén az egyházi és világi előkelőségekkel. Lelkészek, gróf Degenfeld József, Kovács József polgármester, a Vecsey — Bruckner-családok tagjai s utánok a többiek bevonultak a rendkívül kellemes benyomást keltő templomba s kezdetét vette az istenizszolet. A magas szárnyalású felszentelő imát és beszédét *Dávidházy* János mondotta, aki után *Szele* György úrvacsorát osztott, több, mint ezer hívőnek. Az ünnepi úrvacsora után *Könyves Tóth* Kálmán tartotta meg az első keresztelőkét az új templomban, két fiút és két leányt keresztelt, *Jánosi* Zoltán pedig egy ifjú párt esketett össze költői lendületű szavakkal. A bezáró imát és áldást *Uray* Sándor mondotta, kihirdette egyúttal, hogy az új templomban is minden csütörtökön bibliamagyarázat lesz. A befejező énekel véget ért a fenséges ünnepély, de utána még sokan maradtak bent gyönyörködni az új templom szépségeiben és nagyszerű berendezésében. A templomnak modern légfűtése van. A templom felszentelése után *Dicsőfi* József lakásán ebédet adott a jelenvolt notabilitások tiszteletére. Hétfőn már megvolt az első központi istentisztelet az új templomban, mely díszre az Árpád-térnek és a városnak és ékessége a kálvinista Róma vallásosságának.

— **Az érmihályfalvai új lelkész.** Nagytiszteletű Vég József esperese az érmelléki egyházmegyének. Mint esperes, ő az első pap a hozzá hasonlók között. Érmihályfalva pedig a híres Diószeg letünthe után az első parókhia a traktusban. Mindenképen egymáshoz illenek tehát, mégis ritka dolog, hogy egymáshoz jutottak. Nagyt. Szathmáry Sándor nyugalomba vonulásával történt az a csuda, hogy a vezető presbiterek a rendes stílustól, melyszerint a nagy papok

után mindég káplánt szoktak a hívek választani (A magyar urak is ezen szisztéma szerint jártak el annak idején p. u. a Mátyás halála után), most eltekintettek és az esperest hívták meg. Okos és bölcshatározás volt ez mindenképen, mert Érmihályfalva jó eklézsia, vasút mellett is fekszik, fejlődő hely is, melynek szép jövője van: megfelel hát esperesi székhelynek is. Másfelől pedig nt. Végh József esperes úr is nemcsak bölcshatározó, hanem emellett kitűnő lelkész és szónok is, azonfelül meg eszes és okos ember is, ki mindenütt megállja a helyét. Méltó hát a közbizalomra és megtisztelésre, mely részül jutott. Nemcsak az egyháztanácsosok meghívásában, hanem méginkább ezt a meghívást követett egyhangú választásban. Ez a választás a volt lelkészt is dicséri. Nem kívánták emlékét eltörölni. Mindenképen helyesen esett hát ez az érmihályfalvai választás, melyért a híveknek is, a volt lelkészeknek is, de különösen a mi kedves esperes barátunknak örökös szerencsét kívánunk. Szép örökséget nyert, bírja békével.

— **Helyreigazítás.** Lapunk 2-ik számában a debreceni II. gyakorló iskola tanítói állásra hirdetett pályázatban alapfizetésül 200 korona van feltüntetve 2000 korona helyett. A negyedik kikezdésben „vallás” helyett „állás” olvasandó.

— **Lelkészeiktatás.** Az újév ábrázatjához tartozik az elmúlás, nyugalomba vonulás bús képei mellett a választásokról, a beiktatásokról, az örvendesebb jelenségekről is számot adni. Ilyen örvendetes esemény volt a révaranyosi református egyház életében *Ludmann Lajos* új lelkésznek a beiktatása. Jan. hó 4-dikén történt ez s nem is olyan formátlanul és után, ahogy régen történni szokott. A formát az ünnepélyhez nt. *Arokházy Béla* gyürei lelkész adta meg, az egyházmegyei énekkarnak nagytudású vezetője, ez a tetőtől talpig szív ember, ki az új lelkészhez intézett beszédében a lelkészi pályának gyönyörűségeiről s a lelkészre háruló nagy feladatokról beszélt elragadóan. *Arokházy Béla* régi ároni családból való, édesapja a legkisebb nagybányai egyházak egyikében szolgált és nem sok világi kincseket szerzett. Az egyházmegyei gyámintézet volt az első, amely követelést s pert akasztott a szegény özvegy nyakába, akit kegyetlenül meg is fosztott a gyámsegélytől. És ime van mégis, aki a lelkészi pálya gyönyörűségeiről bizonyosságot tegeyen. Ez a tanú n. b. e. *Arokházy István* fia Béla, a gyürei pap, akinek a jó Isten adjon is sok ehez hasonló gyönyörűségeket a pályán, de a családban is. Az új lelkésznek keresve se lehetett volna jobb iktató papja és násznagya. Kívánunk mindkettőjüknek sok szerencsét.

— **Kik fizetik a legtöbb egyházi adót?** Magyarországon a népesség számához viszonyítva a legtöbb egyházi adót fizetnek a zsidók, 1 millió 568 ezer koronát. Utánuk a reformátusok következnek 4 millió 880 ezer koronával; azután a luteránusok 3 millió 262 ezer és végül a római katolikusok 9 millió 758 ezer koronával.

— **A Széll Kálmán utóda.** Hosszú évtizedekig volt Széll Kálmán nemcsak a szalontai egyházmegye esperese, hanem a tiszántúli egyházkerület vezető embere. Hirt adtunk arról, hogy a múlt év végével nyugalomba vonult s azt is megemlítettük, hogy Debrecenben telepedett le. Most már arról is beszámol-

hatunk, hogy ki lett az utódja a nagyszalontai pap-ságban? Debreczeni István az ottani segédlelkész, akit az a ritka szerencse ér, hogy, midőn az ország egyik legnagyobb református egyházába nyer lelkészi meghívást és állást, egyúttal a Széll Kálmán helyét is örökli. Birja békével, megszolgált rá úgys, mint lelkész, úgys, mint aki az ottani közéletben már szerepet játszott. Ő írta meg a nagyszalontai Arany-egyesület történetét az egyesület 30 éves jubileuma alkalmából. Régen olvastam olyan lelkes, meleg kritikát, mint amilyennel ezt a munkát ünnepezték. A tiszta erkölcsi elismeréshez most itt van a méltánylás a meghívásban és a választásban. Szép jelen és még szebb jövő, melyhez mi is minden részre szerencsét kívánunk.

— **Segély az árvízkárosult egyházaknak.** Alig végződött el a tavaszi püspöki látogatás, megkezdődtek az árvizek s a mi máramarosi, ugocsai, beregi, szatmári magyar egyházaink pusztulásai és a veszedelem Erdélyben. De megindultak a segély akciók is. Püspökünk felhívására az 1913. évben árvíz sújtotta egyházközségek részére az egyházkerület kebelében megindított gyűjtés 4751 K 83 fillér eredménnyel zárult. Ezen összeg nt. *Hajdu Zsigmond* püspöki titkár kimutatása szerint következőleg osztott szét: 1. *A beregi egyházmegye* részesült 900 kor. segélyben és pedig: Sárosorosi, Vári, Halábor, Badaló, Tivadar, Vásárosnamény, Tiszaadony, Tiszavid és Kajdanó kaptak 100—100 korona segélyt. (Tiszaszalka más forrásból kb. 600 K segélyt kapott.) 2. *A nagybányai egyházmegye* részesült 651 kor. 83 fillér segélyben és pedig: Szatmárudvari, Patóháza, Avasújváros, Kőszegremete, Kispalád, Marosliget 100—100 korona segélyt kaptak, Berend fiókegyháza 51 kor. 83 fillért. 3. *Nagykárolyi egyházmegye* részesült 600 K segélyben és pedig: Olcsvaapáti (régebben) Olcsva, Nagydobos, Ópályi, Királydaróc, Kaplony kaptak 100—100 korona segélyt. 4. *A máramaros-ugocsai egyházmegye* kapott 1400 korona segélyt és pedig: Szöllősgyula, Dabolc, Kisbáony, Forgolány, Tivadarfalva, Hosszúmező, Fertősalmás, Feketeárdó, Királyháza, Nevetlenfalva, Nagytarna, Tiszabökény, Ziszapéterfalva, Salánk 100—100 koronát. (Tekeháza más forrásból 200 K-an felüli segélyt kapott.) 5. *A szatmári egyházmegye* 1000 korona segélyt kapott és pedig: Botpalád, Csaholc, Fehérgyarmat, Füledd, Kisar, Kölcse, Mánd, Milota, Magyar, Panyola 100—100 koronát. Ezekon kívül Szabó Menyhért kaplonyi és Lajos Sándor fancsikai lelkészek, kik az árvíz miatt szinte összes évi terményjárándóságukat elveszítették, 100—100 korona segélyt kaptak. Ezen összegek egyidejűleg elküldettek az egyházmegyék esperesi hivatalának. Közzéteszi Debrecen, 1914 január hó 14-én. *Hajdu Zsigmond* püspöki titkár. A fenti kimutatásban feltűnik, hogy a szatmármegyei kis leányegyház Berend csak fél illetményt kapott. Ennek oka, amint értesülünk az, hogy Berend leányegyház. Lám, nálunk is betölt, hogy a szegénynek a szerencséje is szegény és mégis panaszkodnak ránk erdélyi testvéreink.

— **A Városi Dalegylet jubileuma.** A Debreceni Városi Dalegylet február hó 8-án tartandó jubileumi ünnepeire igen élénken folynak az előkészületek munkálatai és nagyban folynak az ünnepi hangverseny összpórái is. Ugyanis a színházban adandó hangversenyen közre fog működni városunk vala-

mennyi dilettáns zenésze az Egyetértés zenekarával együtt, Debrecen valamennyi kiválóbb nőénekes a zenekar kíséretével előadandó Wagner-opera részletben s hallani fogjuk úgy a jubiláló dalegyletet, mint a város valamennyi dalárdája által előadandó hatalmas kart: Lavotta-Hoppe: Reményhez című Csokonai dalt. A hangverseny prológjának írója Szávay Gyula. Lesz magán zeneszám, s bizonyára legfőbb érdekessége lesz az estnek a Mara opera, szintén kiváló helyi szereplőkkel, kik közül nem egynek a szereplése szenzációs hatásnak ígérkezik. A délelőtti ünnepi közgyűlést a vármegyei ház dísztermében fogják megtartani, melyen az ünnepi szónok dr. Baltazár Dezső lesz. Az ünnepi közgyűlésre belépő díjat nem szednek. A hangversenyre szóló jegyek már most válthatók Szücs Gusztáv jegyzőnél. (Városi házipénztár.)

— **Debreceni tanítók.** A debreceni református tanítótestület segélyegylete január 20-án délután ülést tartott Ormós Lajos elnöklésével. Szabó István titkár az évi jelentést olvasta fel. E szerint a tanítótestületnek 9493 korona 13 fillér vagyona van. A segélyegylet évi vagyonszaporulata 838 korona 83 fill. A jelentést a tanítótestület egyhangúan elfogadta. Tudomásul vette a gyűlés a pénztárvizsgálatra kiküldött bizottság jelentését és köszönetet szavaztak Hatvani József pénztárnoknak az egylet érdekében kifejtett működéséért. Elhatározta a tanítótestület, hogy 200 koronát öt tanító özvegye között segélyképpen egyenlő arányban kioszt, 100 koronát pedig neveltetési pótlék címen fog az arra legérdemesebb pályázóknak kiutalni. A kölcsön után fizetendő kamatot hat százalékban állapította meg a közgyűlés az 1914. évre, majd megszavazott 150 korona tiszteletdíjat a segélyegylet pénztárnokának és 50 koronát az egylet titkárának. A választmány indítványára Dávid Mihály és Káposztás Imre tanítókat a segélyegylet érdekében kifejtett működésükért tiszteletbeli elnököknek választották meg. Káposztás Imre bejelentette a közgyűlésnek, hogy 150 koronát adományoz a segélyegyletnek, amiért jegyzőkönyvileg mondott köszönetet a közgyűlés az adományozónak. Ezután a tisztikar megalakítására került a sor. Herczegh János indítványozta, hogy a közgyűlés mondja ki, miszerint egyhangúlag a régi tisztikart választja meg újra. Az indítványt a közgyűlés elfogadta. Szabó István titkár azonban bejelentette, hogy ő a titkári megbízatást nem vállalhatja el újra. A közgyűlés erre egyhangúlag Szathmáry Kálmánt akarta választani, de Szathmáry nem fogadta el a tisztséget. Épigy Jobbágy Ferenc sem fogadta el. Végre is az elnök indítványára Z. Szabó Józsefet választotta meg a közgyűlés a segélyegylet titkárává. S ezzel a közgyűlés negyed hat órakor véget ért.

— **Leányiskolai hangverseny.** Az idén még talán az eddigieknél is fényesebben sikerült a szatmárnémetii református felsőbb leányiskola növendékeinek 10-én az iskola tornacsarnokában rendezett gyermekhangversenye. A növendékeknek e hangversenyére olyan nagyszámú érdeklődő közönség gyűlt egybe, hogy a különben tágas csarnok egészen megtelt, — sőt a hangverseny műsorát követő táncnál kicsinynek is bizonyult. Meglepte a nézőket a gyönyörű kiállítás és az izlésesen díszes öltözködés

is, amelyek a darabok külsőlegeinek fényt adtak. A játékok betanításáért, rendezéséért, kiállításáért Plhoffer Ida úrnőt, az intézet tanárnőjét illeti az elismerés, aki páratlan buzgósággal, gondossággal és finom érzéssel irányította és vezette a növendékek szereplését. A hangversenyt tánc követte, amely ragyogó jó kedvben az éjféloráig tartott.

— **Eljegyzés.** Oroszlán Sándor kislányai református lelkész, Oroszlán István szárazberki református tanító fia eljegyezte Csatáry István Adonyi református lelkész leányát Irénkét.

— **Vallásos összejövetelek Debrecenben.** A Homokkertben, mely a Varga-utcai parókiális körhöz tartozik, vasárnap K. Tóth Kálmán lelkész az istentisztelet után a hívekkel értekezletet tartott. Az értekezleten elhatározták, hogy a téli hónapokban vasárnap délutánonként vallásos összejöveteleket tartanak a Homokkertben. Az összejövetelek vezetését maga K. Tóth Kálmán vállalta magára.

— **A szatmárnémeti református egyházban** az elmúlt 1913. évben született: 102 fiú, 94 leány; szaporodott az egyház népessége 52 lélekkel. Házasságot kötött: 31 pár, melyből 26 pár református vallású, 5 vegyes pár. Az egyházba áttért 1. Kitérés nem történt.

— **Imádkozzunk pénzügyeinkért is.** A Magyar Evang. Keresztyén Diákszövetség lapja a Diákvilág. Ebben a lapban érdekes kis cikket olvasunk a MKDSz. dolgairól. Azt, hogy ennek a diákszövetségnek 3500 korona adóssága és terhes kötelezettségei vannak. Házbér, titkári fizetés, központi iroda költségei. Hogy ezeknek a kötelezettségeknek a szövetség megfelelhessen, kívántatott volna a tagdíjnak évi 10 koronára való felemelése és a buzgó gyűjtés a szövetség céljaira. Tekintettel azon körülményre, hogy a szövetség tagjainak még nincs saját vagyonuk és szüleik fedezik költségeiket: ez a buzgó gyűjtés és tagdíj emelés elsősorban a szülőket fogja terhelni. Pedig még ez sem elég az idvességre. A MEKDSz. tagjainak, hogy mind azt az értéket, amit a szövetség nekik nyújthat, felhasználhassák: az országos összejöveteleken is részt kell venniök. Ott hallhatnak nevesebb embereket, ott ismerkedhetnek meg velök és szerezhetnek magoknak e téren is több bölcseséget. Mert azok a felelősség és képzett vezetők nélküli helyi próbálkozások e tekintetben nagyon problematikusak. Az önképző köröknek minden téren van helye és értéke, de mindenütt azon veszedelem jár vele, hogy a diákot az üres szereplésre és nagyképűségre szoktatja s nem a tulajdonképeni képzést eszközöli. De nem akarunk a MEKDSz. ellen szólni, csak konstatáljuk, hogy pénze elfogyott, s hogy azt a tagdíjak felemeléséből, gyűjtésből szándékozik előteremteni. Szóval azon módon jár el, mint a többi profán szövetségek. Mégis van valami különbség: dr. Cs. S. úr, akinek nevét a felhívás alatt olvassuk, miután a pénzszerzés módjaira alaposan kitanította volna a tagokat, végül azt a kegyes óhaját is kifejezi, hogy a tagok el ne felejtkezzenek még azonfelül a MEKDSz. pénzügyeiért imádkozni is. Helyes, de mi lesz akkor, ha csak imádkoznak? De leközzöljük az érdekes felhívást magát is.

— **Szomorú jelentés.** Telkesd biharmegyei község előljárósága Amerikába készül. Az előljáróság ma küldte be jelentését a főszolgabírónak: „Tekin-

tetes főszolgabírói hivatal, fájdalommal jelentjük, hogy előljárói tisztünkről lemondunk, miután *jobb megélhetés* reményében eltávoztunk az országból. Kérjük lemondásunk tudomásul vételét. Telkesd község előljárósága. A község minden épkézláb embere kint van két év óta Ohióban.

— **Szerkesztő változás az Ev. Lapnál.** Szehtlo Kornél egyetemes egyházunk ügyésze az általa alapított Ev. Lap felelős szerkesztői tisztétől visszavonult s mint főszerkesztője e lapnak fog ezentúl szerepelni. A felelős szerkesztői tisztet Szimonidesz Lajos hontbörzsönyi lelkész testvér tölti be, akit e minőségében szeretettel üdvözöljük, ugyisintén új társszerkesztőjét Lic. Fisélyi Ödön testvért is.

— **Egy érdekes felhívás.** A MKEDSZ. *Diákvilág* című lapjában érdekes felhívás jelent meg, mely azt mutatja, hogy ők nem pusztán az isten igéjével élnek: *Pénzügyeink*. Mott János itt léte alkalmával pénzügyeink is megbeszélésre kerültek, és pedig két szempontból: a diákszövetség s az egyes diákok szempontjából. I. Az első pontra vonatkozólag két fontos dolgot szeretnék e tanácskozásokból nyilvánosságra hozni: az egyik az, hogy külföldi segínyt nem remélhetünk, a második az, hogy az adósságcsináltató, mint Isten országa munkájához nem méltó rendszert abba kell hagynunk. Most azonban, mikor ez új pénzügyi politika terére rá akarunk lépni, 3 $\frac{1}{2}$ ezer korona adósság terhe nyomja a vállainkat. Tehát amellett, hogy folyó évi munkánkat fenn kell tartanunk (negyedévenként 250 K házbér, havonta 470 K titkári fizetésekre, azonkívül a központi iroda költségei) még e tartozást is feltétlenül a folyó tanév folyamán kell kifizetnünk. Hogy Szövetségünk pénzügyei rendbe jöjjenek, ahhoz az kell, hogy minden egyes diák helyesen intézze saját pénzügyeit s a maga részéről egyébként is megtegyen minden lehetőt. Saját magunkra nézve napról-napra jusson eszünkbe, hogy *önmegtagadási évet* tűztünk magunk elé. Minden felesleges, megtakarítható kiadásról le kell mondanunk, hogy Isten országa ügyét előbbrevihessük. Sőt legjobban minden jövedelmünknek egy bizonyos részét már előre odaadni Isten oltárára s mi azután igyekezünk a többiből kijönni. Isten még mindig gazdagon megáldotta azt, aki teljes odaadással szentelte magát és pénzét az ő céljaira. De itt is első feltétel: II. Kor. 8:5. Utána számítottunk és úgy találtuk, hogy pénzügyeink kielégítő megoldásához minden diáknak, ki valamennyire is öntudatos híve és tagja már mozgalmunknak, elég volna átlag 10 K-val hozzájárulni költségeinkhez. Évi tíz korona a tanév minden egyes hónapjára csak egy koronát, naponként csaknem hat fillért, hetenként két „hatosnál“ alig többet jelent. Biztos, hogy sok diáktársunk van, aki nem képes még ilyen kis adománnyal is adózni célunknak, bármennyire szeretné. De milyen bőségesen ellensúlyozhatja ezt a hiányt azoknak nagy száma, kik naponként sokkal többet kiadnak hat fillérenél a magyar diákság evangelizálása mellett eltörpülő, kicsinyes, önző, szükségtelen dolgokra! Azután pedig buzgón, erélyesen, eszesen, nyitott szemmel hozzá kell látnunk a gyűjtés munkájához. Budapesten és a vidéken egyformán keresünk fel mindenkit, akihez csak hozzá tudunk jutni és kérjük adományát a Diákszövetség számára. Propaganda céljaira szívesen küldjük tetszésszerinti mennyiségben szeptemberi

számunkat. Aki ügyünk fontosságával megismerkedik, az semmiesetre sem fogja támogatását megvonni. Csak mi ne szégyeljük az Ur ügyét s azonnal lássunk munkához! Felszólítjuk azokat, kiknek van valamilyen értékes tapasztalatuk, vagy tanácsuk: 1. a személyes adakozást, 2. a gyűjtést illetőleg, küldjék be azt, hogy a Diákvilágban közöljük és másutt, mások is tanulhassanak belőle. Már a februári szám nyitva volna ily eszmecsere számára. Mindenekfelett pedig ne feledkezzünk meg arról, hogy *pénzügyeinkért imádkozunk is!* Máté: 7: 7—11.

— **A szatmári lelkészválasztás.** A dr. Kovács István Budapestre való eltávozásával megüresedő lelkészi állásra a beérkezés sorrendje szerint a következők adták be pályázati kérvényüket: G. Szabó Gábor debreceni segédlelkész, Benkő Viktor tekeházai lelkész, Hajdú Gyula debreceni segédlelkész, Papp Géza m.-szigeti vallástanár s. lelkész, Tóth Lajos túrkevei s. lelkész, Boros Jenő szentesi s. lelkész, Domby Béla gyomai lelkész, Kolozsváry Mihály hajdunánási segédlelkész, Papp József sátoraljaújhelyi segédlelkész, Sz. Szabó István kisvárdai segédlelkész, Kiss Albert ároktői lelkész, Losonczy Géza ceglédi segédlelkész, Kovács Lajos kisvárdai lelkész, Papp József genci lelkész (azóta visszavonta), Bácsy Gyula hegyközpályii lelkész, Karácsony András békési segédlelkész, Juhász László hamvai lelkész, Birtha József lévai lelkész, Sütő Kálmán semjéni lelkész. Az érdemes és jogosított pályázók mind kijelöltetvén, a választás január 18-ára, a délelőtti istentisztelet végeztével tüzetelt ki az egyház tanácstermébe, a főgimnázium épületében. Az egyházmegyei elnökség Szabó János lelkészi- és Kormány Lajos világi tanácsbírákat küldte ki a választás vezetésére, míg a választók személyazonosságának igazolására a presbiterium a maga kebeléből Mikó László algondnokot és Hérmán István presbitert választotta meg. Szavazati joguk volt mindazoknak, kik előző évi egyházi adójukat május hó 15-ig befizették és így a választók névjegyzékébe, a törvény értelmében, annak idején felvették. Ily előzmények után történt meg nagy mozgalmak közt, de teljes rendben a választás, mely szerint 70 szótöbbséggel Boros Jenő szentesi segédlelkész, volt szatmári segédlelkész választatott meg. Nincs semmi kifogásunk a szerencsés ifjú lelkészünk ellen és őt, mint a nagy egyház lelkészét szeretettel üdvözljük.

— **Vallásos estélyek Szatmáron.** A tél folyamán minden vasárnap délután 5—6 óráig megtartattak a nőiskola tornacsarnokában. A lelkészek és segédlelkészek felváltva imádkoznak s tartanak itt bibliamagyarozatot, azonkívül egy-egy vallásos költemény elszavalása, vagy énekszólo esetleg duett teszi élénkebbé az összejövetelt. Havonta legalább egyszer a Lorántffy Zsuzsanna egyesület rendez nagyobb vallásos estélyt, bővebb programmal. A bemenetel ekkor is szabad, a begyűlő perselypénz a terem fütése és világitására fordítatik. Csak olyankor marad el a szabad összejövetel, ha a Női Biblia Kör theaestélye van, mert ott 1 korona a belépődíj. A kültelken minden vasárnap d. e. fél 10 órakor van rendes istentisztelet. Bár sok elfoglalást ad e különféle estély és összejövetel tartása és rendezése, mégis a lelkészi kar szívesen megteszi azt mindaddig, míg a közönség érdeklődik. Ami eddig megvan.

— **Cselédpatronázs.** A szatmári református egyházban a református vallású cselédek minden vasárnap délután 4—5 óráig szép számmal összejönnek a tél folyamán a nőnövelde egy termében, hol előttük a képzői tanárnők, Palády Lajosné úrnő s Majthényi András tanár tartottak a lelkész vezetése mellett bibliai előadásokat s beszélgettek a vidékről bekerült szegény leányokkal, ha szükség volt reá, ellátván őket itt a nagyvárosban jótanácsokkal. Utána rendszeren 25—30 cseléd részt vesz a rendes vallásos estélyen is. Lám ez a módszer másutt is elkelne.

— **A katolikus egyház vagyona.** A Világ című lap szerint ez a vagyon a következő: A káptalani pénztárakban, a bankokban és értékpapirokban elhelyezett misepénzek és egyéb egyházi alapítványok összege teljesen megbízható forrásból származó becsülés szerint körülbelül háromszáz-millió korona. Az egyházmegyék törzstőkéi és készpénzvagyona mintegy harminchárom millió koronára tehető. A vallás és tanulmányi alap vagyona készpénzben és értékpapirokban hatvanmillió korona. Az összes egyházi birtokok terjedelme 2.487,431 katasztrális hold, amely így oszlik meg: érseki és püspöki földek 830,010 katasztrali hold. (Legtöbb földje van a nagyváradi latin szertartású püspöknek: 187,393 hold); káptalan és papnevelő intézeti földek 477,862 hold (legnagyobb a nagyváradi káptalan birtoka: 130,000 hold); apátságok, prépostságok és szerzetesek földjei 332,574 kat. hold, (ebből 64,848 hold a pannonhalmi Benedek rendé); lelkészi és templomi birtokok 214,780 hold, kántortanítói, tanítói és iskolai földek 49,097 hold; a vallás és tanulmányi alap földje 591,208 hold. A két és félmillió hold földbirtok értéke fundus intruktussal együtt holdanként átlag minimalisan 600 koronára tehető, összesen tehát 1,500 millió koronára rug. Ehhez hozzászámítva a csaknem 500 millió korona készpénzt és értékpapírvagyont, konstatálhatjuk, hogy a magyarországi katolikus egyház körülbelül kétmilliárd korona felett rendelkezik.

— **Áttérés, kitérés.** Homola István kassai lelkész rendszeren nyilván tartja az áttéresi és kitérés statisztikának évről-évre gyűjtött adatait. Az 1911. évről ezek az adatok a következők: 1401 áttérés történt a magyar birodalomban. Az áttérések révén a róm. kath. egyház 794, a baptisták 399, az unitáriusok 12 hívőt nyertek. A mi egyházunkból a róm. kath. egyházba 236 férfi, 312 nő, a gör. katolikusba 10 férfi, 9 nő tért át. Református lett 50 férfi, 41 nő; gör. kel. 1 férfi, 4 nő, unitárius 1 férfi, izraelita 4 férfi 10 nő, baptista 49 férfi, 43 nő; az összes áttérések száma 770. Evangélikus lett 163 róm. kath. férfi és 157 nő, 7 gör. kath. férfi, 10 nő, 33 református férfi, 50 nő, 3 gör. kel. férfi, 8 nő, 5 unitárius férfi, 4 nő, 14 izraelita férfi, 24 nő, 1 baptista férfi és 1 nő, valamint 1 más vallású férfi és 2 nő, összesen 483. A vesztesség itt is elég tekintélyes. Horvát-Szlavonországban 27 kitéréssel szemben 53 hozzánk tért át, vagyis itt kedvezőbb a helyzet. Az egyházpolitikai törvények életbelépte óta 28,004 egyén lett felekezetenkülivé. A kilépők közül csak 1872-en tértek megint vissza valamely egyházba. Ezen a címen vesztettünk 15 év alatt 2535 lelket, kik közül csak 174-en tértek megint vissza egyházunkba. A kilépések oka ötszáz esetben a nagy adóteher, nyolcvan esetben a lel-

késszel való viszálykodás. Horvát-Szlavonországban a házasság 118 esetben szolgáltatott okot a vallás-változtatásra.

— **Egyházi bank.** Nyílt levél a szerkesztőhöz. Kedves Barátom! Ugy is mint lelkészeket és tanítókat, úgy is mint híveket ölnek az anyagi gondok. Még most se kapunk pénzt a bankokból. Azt kérдем tőled, mint az efféle eszmék felvetőjétől, hogy vajjon mi lesz már az országos református bank eszméjével? 1½ éve ide s tova, hogy ez az ügy a kongresszuson letárgyalódott. Talán ideje volna már egyszer az akció megkezdésének és nyélbeütésének is? Hiszen amit mi, reformátusok, most az elég sok szép millióinkal cselekszünk, amikor rendkívül alacsony betét-kamatláb mellett elhelyezzük néhány nagy bankba és tétlenül, összedugott kezekkel szemléljük, hogy az a néhány nagy bank és a sok kisebb takarékpénztárunkat, azok hivatalnokait és tagjait és minket magunkat is mint zsebelnek ki alacsony gondolkodású uzsorások és újkori útonálló módjára 11–15% kamat fizettetése által a fennálló kölcsöneink után; amikor elnézzük, mint teszi rá a kezét különösen Erdélyben az oláhság évről-évre merészebben a magyar kézen volt bitrokokra s engedjük pusztulni és földönfutóvá tenni magyar, és sok sok esetben református véreinket, akiket pedig a saját bankunk olesőbb kamatával a kellő időben megmenthettünk volna; ez úgy magyar, mint református szempontból megbocsáthatatlan véték s nem egyéb, mint öngyilkosság. 1½ év tapasztalata meggyőzhetett már bennünket arról, hogy világi vezető férfaink kezdeményező fellépésére ezen a téren nem számíthatunk. Úgy látszik, hiányzik belőlük a magasabb koncepció, az emelkedettebb látókör; vagy talán a közöny, a nembánomság és némelyeknél a személyes érdekelttség önző érzése dolgozik? Ma már tisztán áll előttünk, hogy: 1. Nekünk, lelkészeknek kell nemcsak a szép eszmét felvetnünk tehát, hanem annak kivitelét is megkezdenuünk, szorgalmaznunk. 2. Soha többé helyre nem pótolható veszteséget képez minden nap és minden óra, amely anélkül múlik el, hogy az Országos református Bank tényleges és áldásos működését meg nem kezdheti. És pedig fiókkal minden református parochián. 3. Azért hát ne várjuk azt, míg mások röpitik szánkba a sült galambot. Fogjunk hozzá a dolog nyélbeütéséhez. Tartsunk akár országos értekezletet is ebben az ügyben, melybe az ügy iránt érdeklődő világi vezető egyéneket is bevonhatnók. De mielőbb! Ne várjuk meg még az ez évi őszi kongresszust se! Mert ez eszme megvalósítása — nem hangsúlyozhatom eléggé — égető szükség kivált a mai nehéz pénzvviszonyok között és amellet életbevágóan fontos is. Ki is fizeti magát. Periculum in mora!! Ott vagytok ti, a tisztántúli református egyházkerület vezető emberei. Eddig is több szép eszmét vittetek közel a megvalósulás stádiumához. Tegyétek magatokévá nem csupán a megpendítés, hanem az életre keltés szempontjából is az Országos Református Bank gyönyörű szép és hasznos eszméjét és ügyét is. Senkit se riasszon vissza egyeseknek — ha még oly hatalmasok és így tekintélyesek is — az az ellenvetése, hogy felekezeti alapon álló bankot akarunk. S ez szerintök elítélendő. Mert ez a felfogás elfogult. Objektív kritika az ilyesmin csak mosolyogni tud. A felekezetek tőkájének is meg van az

érvényesülési joga. Ám ellenezze, aki akarja. Állunk elébük! De én hiszem, s velem együtt igen sokan hiszik mások is, hogy az eszme kivihető, sőt feltétlenül ki is viendő. S a jövő minket fog igazolni, *nem az eszme ellenzőit.* Doboz, Békés m. 1914 január 6. Igaz baráti szeretettel Szabó Mihály református lelk.

— **Magyarország lakosságának szaporodása válsáfelekezetek szerint.** A legutóbbi népszámlálás szerint Magyarország lakosainak száma 20,774,774 volt. Ebből r. k. 10.806,764, g. k. 2,014,470, református 2.602,545, evang. 1.331,509, gör. kel. 2.970,185, izraelita 928,621, unitárius 73,601, egyéb 17,049. Ami a népesség szaporodását illeti, e tekintetben a római katolikusok vezetnek, közvetlen utána jönnek a zsidók, majd a görögkatolikusok, unitáriusok, reformátusok, görögkeletiek, evangélikusok. Ha azonban 70 esztendő adatait nézzük, a szaporodási arányszám megváltozik; nevezetesen 70 év alatt 100 izraelita vallású lakos 303-ra, 100 róm. kath. 173-ra, az unitárius 155-re, a gör. kath. 152-re, a református 140-re, evangélikus 132-re, gör. keleti 130-ra szaporodott. 70 év alatt a magyarországi lakosság minden 100-a — 161 főnyi szaporodást ért el.

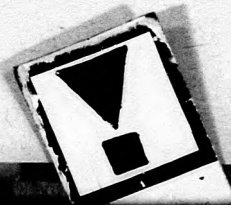
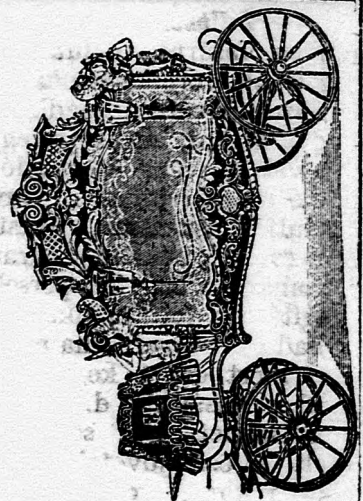
Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Feleős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

FRISS ZSIGMOND ÉS DR. DOCTOR GUIDO
BUDAPEST, VI. LEHEL-UTCA 8.

ELSŐ MAGYAR
KOPORSÓDÍSZ, SZEM-
FEDŐ, SIRKOSZORU,
GYASZKOCI ÉS
RÁVATALOZÁSI CIKKEK
GYÁRA,
TEMETKEZÉSI ÜZLETEK
TELJES BERENDEZÉSE.
TÁJÉKOZTATÓ, ÁRJEGYZEK
INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

Pályázat

a máramarosugocsa egyházmegyébe bekebelezett csepei lelkészi állásra.

Javadalom : 24 hold 777 □-öl szántó föld. 30—40 korona értékű termény és szolgálmány. 979 K 16 fillér fizetési kiegészítés.

Az állás a concessa kiadása után azonnal elfoglalható.

A pályázati kérvények folyó évi február hó 24-ig adabdok be Biki Ferenc espereshez Nagyszőlősré (Ugocsa megye).

Debrecen, 1914 január 21.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Legolcsóbb karácsonyi ajándékok kaphatók

Hegedüs és Sándor

református irányú könyvkiadóhivatalában
Debreczen, Piac-utca 34. szám.

Legelőszerebb rendelésnél a körülbelüli árt és kötés minőségét jelezni. Meg nem felelőt készséggel kicserélünk. — Ifjúsági iratokról készséggel szolgálunk külön jegyzékkel.

Zsoltárok :

Legkisebb zsebkiadás, 12 cm. magas, 8 cm. széles.
Bőrkötésben, diszes aranyozott táblával 1 K 70 f
Vászonkötésben, aranyozott kehellyel 3 K — f
Egész bőrkötésben 6—40 kor.-ig, csontkötésben 5—24 kor.-ig.

16° alakban, 14 cm. magas, 11 cm. széles.
Vászonkötésben 1 kor. 20 fillértől 3 koronáig.
Bőrkötésben 2 kor. 40 fillértől 35 koronáig.
Fehér csontkötésben 4 koronától 18 koronáig.
Fekete csontkötésben 4 kor. 50 fillértől 11 koronáig.
Gyöngyház, teknősbéka-kötésben 8—14 koronáig.
Bársonykötésben 6 koronától 24 koronáig.

8° alaku zsoltárok 18 cm. magas, 11 cm. széles.
Vászonkötésben 1 korona 60 fillértől 4 koronáig. — Bőrkötésben 3—6 kor. — Fehér csontkötésben 6—8 kor. —
4° alaku nagy templomi énekesek, 24 cm. magas, 18 cm. széles.
Félvászonkötésben 8 K. — Vászonkötésben 9 K. — Félbőrkötésben 10 K. — Egész bőrkötésben, aranymetszéssel 12 K.

Imakönyvek (legszebb ajándék):

16° Zsoltár és Révész, Isten című imakönyve egy diszes selyemmel bélelt kaptos dobozban, legfinomabb parnázott, sima borjubőrkötésben 30 kor. — Barkóczy Dömök Antónia kis alaku női imakönyve kapható 1 koronától kezdve a legfinomabb kötésig. — Révész Bálint: Isten az én szívemnek kösziklaja című imakönyv 1 koronától kezdve a legfinomabb kötésig. — Révész Bálint imakönyve 8° alakban 3—20 kor.-ig. — Rozgonyi János gyermekimakönyve kis alakban 80 fillértől 6 koronáig. — Szikszay: Keresztényi tanítások és imádságok 3—, 3-60, 5— és 10— korona.

Szab. Grazer-féle

egészségügyi papír.

El az ujság-papirral! Kulturszükséglet!

Ezen papír egyenként hajtogatva és egymásba kapcsolva jön forgalomba. Használata megóvja az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztátalan papír igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olcsó árban árusítom ezen cikkeket, miért is a legkisebb keresetű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA :

Egy csomag 500 drb barnapapír (Grazer-féle) 30 fill.
Egy csomag 500 drb fehérpapír (Grazer-féle) 36 fill.
Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-szekrényke, elzáró toloajtóval 2 K 40 f

Mihály Sámuel

papirkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, vilányerőre berendezett könyvnyomdai iparüzem
DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)

Alapított 1891.

Alapított 1891

Férfi ingek, lábravalók,
Harisnyák, zsebkendők,
Selyem moaréék papi palástra,
Női divatszövetek,
Delainek,
Mosó velezek, flanelek,
Kész női ingek, ágyhuzatok,
Paplanok, matrácok,
Szőnyegek és függönyök,
Ágyterítők

olcsó, szabott áron

kaphatók

Szabó Lajos fia cégénél

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.

